

*Kazan Tatarlarının
Halk Anlatmalarında
Mitolojik Unsurlar*

Fatma TEKİN

RumeliYA
Yayıncılık ψ Publishing

Editör / Editor
Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Yazar / Author
Fatma TEKİN

Kitap adı / Book title
Kazan Tatarlarının Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar

APA
Tekin, F. (2024). *Kazan Tatarlarının Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar*. Kırklareli:
RumeliYA Yayıncılık & Publishing

Grafiker / Graphic designer: RumeliYA
Kapak tasarımcı / Cover designer: RumeliYA
Redaksiyon / Redaction: RumeliYA

Yayın dili / Publication language: Türkçe / Turkish
Yayın no / Publication number: 51

ISBN
RumeliYA: 978-605-70154-4-0
Yayın tarihi / Date published: 2024

Baskı yeri / Printing house
Bizim Dijital Matbaacılık A.Ş.
Ostim Serhat Mahallesi, Uzunyayla Cad, 1128. Sk. No:6, Yenimahalle / Ankara PK:06374 /
Kızılbey V.D. 1780801145 / **Sertifika No:** 41356
bilgi@bizimdijital.com
Tel: 4449296 / 05531073053 / 05531073048

Adres / Address
RumeliYA Yayıncılık ψ Publishing
Karacaibrahim Mh. Nüzhet Somay Cd., No. 49 B Merkez, Kırklareli, Türkiye
Sertifika / Certificate No 48218
web: www.rumeliya.com
e-mail: editor@rumeliya.com
Tel: +90 505 795 81 24

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	VII
SUNUŞ	IX
ÖN SÖZ	XI

GİRİŞ

1.TATARİSTAN CUMHURİYETİ VE TATAR TÜRKLERİNİN TARİHİ	1
1.1.Tataristan Cumhuriyeti ve Tatar Türkleri	1
1.2. Tatar Adı ve Tatar Türklerinin Kökeni	4
1.3. Tatar Türklerinin Tarihi	7
2. ARAŞTIRMA KONUSU HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	8
2.1.Tatar Türklerinin Mitolojisi Üzerine Yapılan Çalışmalar	9
2.2.Tatar Türklerinin Efsaneleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	16
2.3.Tatar Türklerinin Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar	20
2.4.Tatar Türklerinin Destanları Üzerine Yapılan Çalışmalar	24
3.MİT VE MİTOLOJİ KAVRAMLARININ TANIMI	31
4.MİTİN İŞLEVLERİ	34
5.MİT TEORİLERİ VE TÜRLERİ.....	35
6.MİTİN SÖZLÜ ANLATIM TÜRLERİYLE İLİŞKİSİ.....	37
6.1.Mit-Masal İlişkisi	37
6.2.Mit-Efsane İlişkisi	39
6.3.Mit-Destan İlişkisi	40

BİRİNCİ BÖLÜM

TATAR TÜRKLERİNİN MİTOLOJİSİ VE TATAR HALK ANLATMALARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

1.TATAR TÜRKLERİNİN MİTOLOJİSİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	43
1.1.Tatar Türklerinin Mitolojisinde Hayvanlar ve İnsanlar	44
1.2.Tatar Türklerinin Mitolojisinde Kozmogonik Mitler	47
1.3.Tatar Türklerinin Mitolojisinde İlahlar	50
1.4.Tatar Türklerinin Mitolojisinde Kötü Varlıklar	51
2.TATAR TÜRKLERİNİN HALK ANLATMALARI.....	53
2.1.Tatar Türklerinde Masal (Ekiyet) Kavramı ve Tatar Masallarının Sınıflandırılması ..53	

2.1.1.Hayvanlar Hakkındaki Masallar.....	54
2.1.2.Tılsımlı Masallar	59
2.1.3. Günlük Hayatla İlgili Masallar.....	63
2.2.Çalışmada İncelenen Masal Metinleri	70
2.3.Tatar Türklerinde Destan (Dastan) Kavramı ve Tatar Destanlarının Sınıflandırması	75
2.4.Çalışmada İncelenen Destan Metinleri	82
2.5.Tatar Türklerinde Efsane (Legenda, Rivayet) Kavramı ve Tatar Efsanelerinin Sınıflandırması.....	83
2.6.Çalışmada İncelenen Efsane Metinleri	88

İKİNCİ BÖLÜM

TATAR TÜRKLERİNİN HALK ANLATMALARINDA MİTOLOJİK UNSURLAR

1.MİTOLOJİK VARLIKLAR	93
1.1.Yer Üstünde Yaşayan Mitolojik Varlıklar	94
1.1.1.İyeler	94
1.1.1.1.Ev İyesi (Öy İyesë), Yurt İyesi (Yort İyesë).....	95
1.1.1.2.Yurt Anası (Yort Anası)	99
1.1.1.3.Ahır İyesi (Abzar İyesë)	101
1.1.1.4.Hamam İyesi (Munça İyesë)	103
1.1.1.5.Maden Ocağı İyesi (Şahta İyesë).....	104
1.1.1.6.Orman İyesi (Urman İyesë)	106
1.1.2.Olağanüstü Varlıklar	108
1.1.2.1.Bıçura	108
1.1.2.2.Şürelî (Şürelë).....	110
1.1.2.3.Şike (Şëke, Şëke Perisë, Kerle, Urman Kerlesë)	117
1.1.2.4.Ubır.....	119
1.1.2.5.Calmavız.....	129
1.1.2.6.Albastı	130
1.1.2.7.Örek (Hortlak)	134
1.1.2.8.Kiremet	136
1.1.2.9.Dev (Diyüv), Dev-Peri (Diyüv-Peri).....	138
1.1.2.10.Peri	145
1.2.Su Altında Yaşayan Mitolojik Varlıklar	148

1.2.1.Su Babası, Su İyesi (Su İyesë), Su Anası	148
1.2.2.Su Babası	149
1.2.3.Su Anası	149
1.2.4.Su İyesi (Su İyesë)	152
2.MİTOLOJİK TABİAT UNSURLARI	154
2.1.Ağaç (Agaç).....	155
2.2.Su	161
2.3.Ateş-Ocak	167
2.4.Dağ (Tav) ve Taş	173
2.5.Güneş (Koyaş) ve Ay.....	180
3.MİTOLOJİK HAYVANLAR	191
3.1.At	191
3.2.Ejderha (Ajdaha).....	196
3.3.Yılan	204
3.4.Yuha	211
3.5.Simurg Kuşu (Semrut Koş), Kara Kuş (Kara Koş).....	214
3.6.Kurt (Börü)	219
3.7.Köpek (Ėt)	223
3.8.Güvercin (Kügerçën)	227
4.MİTOLOJİK DÜNYA TASARIMI.....	230
5.MİTOLOJİK RENKLER	244
5.1.Ak/Beyaz	245
5.2.Siyah (Kara).....	255
5.3.Kırmızı/Al (Kızıl)	263
5.4.Sarı/Altın Sarısı	269
5.5.Mavi (Kük)	273
5.6.Yeşil (Yeşël).....	275
6.MİTOLOJİK SAYILAR	279
6.1.Üç (Öç)	280
6.2.Dört (Dürt).....	292
6.3.Beş (Biş)	296
6.4.Yedi (Cidë)	301

6.5.Dokuz (Tugız).....	308
6.6.Kırk (Kırık).....	313

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TATAR TÜRKLERİNİN HALK ANLATMALARININ MOTİF YAPISI

A. MİTOLOJİK MOTİFLER.....	322
B. HAYVANLAR.....	324
C. YASAK (TABU).....	333
D. SİHİR (BÜYÜ)	333
E. ÖLÜM	341
F. OLAĞANÜSTÜLÜKLER (HARİKULADELİKLER).....	343
G. DEVLER.....	352
H. İMTİHANLAR (TEST ETME).....	354
J. AKILLILAR VE APTALLAR.....	355
K. ALDATMALAR.....	356
M. GELECEĞİ BELİRLEME	357
N. ŞANS VE KADER.....	359
P. TOPLUM.....	361
Q. ÖDÜLLER VE CEZALAR.....	362
R. TUTSAKLAR VE KAÇAKLAR.....	362
S. ANORMAL ZULÜMLER.....	364
T. EVLİLİK	365
V. DİN.....	366
W. KARAKTER ÖZELLİKLERİ.....	368
Z. ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI	368
SONUÇ.....	383
KAYNAKÇA	391

KISALTMALAR

AaTh	: The Types of the Folktale (Antti Aarne-Stith Thompson)
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
AKMB	: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
akt.	: Aktaran
BDT	: Birleşmiş Milletler Topluluğu
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DKT	: Doktora Tezi
DLT	: Divânu Lügat-it Türk
DTCF	: Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
ed.	: Editör
Fr.	: Fransızca
Hzl.	: Hazırlayanlar
KB	: Kültür Bakanlığı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MİFAD	: Millî Folklor Araştırmaları Dairesi
Motif Index	: Motif Index of Folk Literature
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKAE	: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
TS	: Türkçe Sözlük
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
YLT	: Yüksek Lisans Tezi

SUNUŞ

Türkiye’de kültür ve edebiyat araştırmaları olarak da bilinen halk bilimi ve gelenekli Türk edebiyatı (Türk halk edebiyatı) araştırmaları, 20. yüzyılın sonlarına doğru Türk kültür coğrafyasının ortak kültür değerlerinin belirlenmesi ve incelenmesi çalışmalarına ağırlık vermeye başladı. Sovyetler Birliği’nin dağılmaya başlaması; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan gibi bağımsızlıklarını kazanan Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında kardeşlik ilişkilerinin geliştirilmesi, Rusya ile komşuluk ilişkilerinin güçlendirilmesi gibi olumlu gelişmeler, ortak kültür değerlerinin belirlenmesi ve incelenmesi çalışmalarına hız kazandırdı. Türk Dünyası ve akraba topluluklarda görev yapan bilim insanları çeşitli kongre ve bilgi şölenlerinde bir araya gelerek Türk kültür coğrafyasının ortak kültür değerleri konusunda bilgi alişverişinde bulundular. Alanın tanınmış bilim insanları ile birlikte genç araştırmacılar da çeşitli Türk lehçe ve şivelerini öğrenerek alan araştırmaları yapma, eskiden beri kaydedilen somut olmayan kültür değerlerini inceleme olanağı buldular. Türk halk bilimi ve gelenekli Türk edebiyatı alanlarında çalışan genç araştırmacılardan bir kısmı, doktora tezi olarak, Türk kültür coğrafyasının ortak kültür değerlerini araştırıp bu alanda uzmanlaştı. Bu genç araştırmacılarından biri de Doç. Dr. Fatma TEKİN’dir.

Özellikle Kazan-Tatar Türklerinin gelenekli anlatıları, mitolojik motifleri ve atasözleri konularında çalışmalarıyla dikkat çeken Doç. Dr. Fatma TEKİN, lisans eğitimine başladığından beri akademik gelişimine tanıklık ettiğim genç ve alışkan bir bilim insanıdır. Lisans, yüksek lisans ve doktora aşamalarında derslerine girdim. Lisans aşamasında başarılı bir öğrenciydi. Üniversite bitirme tezine de danışmanlık yaptım. Bu süreçte daha yakından tanıdım. Disiplinli alışma çabası, sorgulama özelliği, derinlikli düşünme ve elde edilen verileri yorumlama yeteneği dikkatimi çekti. Bu özellikleri taşıyan genç meslektaşlarımızın bilim alanına kazandırılması gerekiyordu. Yapılan sınavları geçerek mezun olduğu üniversitede akademik yolculuğuna devam etti. Yüksek lisans ve doktora derslerine girdiğim dönemlerde de akademik alanda yararlı işler yapacağına olan inancım pekişti. Doktora tez danışmanı olduğum öğrencilerimi, genç meslektaşlarımı genellikle Türk kültür coğrafyasının ortak kültür değerlerini araştırmaya yönlendiriyordum. Doktora öğrencilerimden Fatma TEKİN de gelenekli Türk anlatılarına ve mitoloji araştırmalarına ilgiyi sebebiyle “Kazan Tatarlarının Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar” konulu doktora tezini hazırlamaya başladı. Bu başlangıç onun Türkiye’de ve Türk Dünyası’nda “Tataristan sahası halk bilimi” uzmanlarından biri olmasına yol açtı.

“Kazan Tatarlarının Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar” adlı alışma; Giriş, Sonuç ve Kaynakça kısımları dışında üç bölümden oluşmaktadır.

“Tatar Türklerinin Mitolojisi ve Tatar Halk Anlatmalarının Genel Özellikleri” başlıklı ilk bölümde Kazan-Tatar Türklerinin mitolojisi ve gelenekli anlatıları genel özellikleri açısından incelenmektedir. İlk bölümün birinci kısmında; “Hayvanlar ve İnsanlar”, “Kozmogonik Mitler”, “İlahlar” ve “Kötü Varlıklar” ile ilgili tespit ve değerlendirmelere yer verilmektedir. Bu bölümün ikinci kısmında; Kazan-Tatar Türklerinin gelenekli anlatılarından “Masal”, “Destan” ve “Efsane” türlerinin özellikleri belirlenmekte, bu türlerin sınıflandırmalarına değinilmektedir.

“Tatar Türklerinin Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar” başlıklı ikinci bölümde Kazan-Tatar Türklerinin gelenekli anlatılarından destan, efsane ve masal türlerine giren ürünleri araştırılmakta ve bu anlatı türlerinde bulunduğunu belirlenen mitik unsurlar sınıflandırılarak değerlendirilmektedir. Mitik unsurlar bu bölümde “Mitolojik Varlıklar”, “Mitolojik Tabiat Unsurları”, “Mitolojik Hayvanlar”, “Mitolojik Dünya Tasarımı”, “Mitolojik Renkler” ve “Mitolojik Sayılar” başlıkları altında incelenmektedir. Mitik motiflere / unsurlara yüklenen anlamların belirlenmesi ve incelenmesi sırasında diğer Türk boylarıyla ilgili yapılan çalışmalardan da yararlanılmaktadır. Böylelikle bir yandan gelenekli Tatar-Türk anlatılarındaki mitik anlamlar incelenirken bir yandan da diğer Türk boylarının benzer / ortak mitik unsurlarına ve bu unsurların taşıdığı mitik anlamlarına –genel hatlarıyla– değinilmektedir.

Bununla da yetinilmeyen araştırmada belirlenen mitik motifler ayrıca Stith Thompson’ın “Motif Index of Folk Literature” adlı çalışmasından yararlanarak da incelenmektedir. Bu inceleme, araştırmamanın üçüncü bölümünde yer almaktadır.

Büyük bir emek ürünü olarak hazırlanan “Kazan Tatarlarının Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar” adlı bu çalışma; mit, destan, efsane, masal gibi anlatı türlerinde yapılacak çalışmalar için önemli bir kaynak özelliği taşımaktadır. Bu çalışma Türk halk bilimi ve gelenekli Türk edebiyatı araştırmacıları ile birlikte disiplinler arası çalışmalar yapacak araştırmacılar açısından da okunması gerekli kitaplardan biridir.

Gelenekli Tatar-Türk anlatıları ve mitoloji araştırmaları konusundaki birikimiyle Kazan Tatarlarının halk bilimi ve halk edebiyatı alanında uzmanlaşan sevgili öğrencim ve değerli meslektaşım Doç. Dr. Fatma TEKİN’i kutluyor, başarılı çalışmalarının devamını diliyorum.

Nevşehir, 28 Haziran 2024

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ

NEVÜ FEF TDE Bölümü

Türk Halk Edebiyatı Öğretim Üyesi

(Editör)

ÖN SÖZ

Rusya Federasyonu'na bağlı özerk bir cumhuriyet olan İdil-Ural bölgesinde Tatar, Başkurt ve Çuvaş Türkleri bulunmaktadır. Bu bölge geçmişten bu yana zengin Türk kültürüne sahip coğrafyalardan biridir. Bölgenin en önemli Türk boylarından olan Kazan Türkleri, 1552'de Rusların hâkimiyetine girmiştir. Kazan Hanlığı'nın düşüşünden sonra, uzunca bir dönem Rusların dinî ve kültürel her türlü baskısına maruz kalan Tatar Türkleri, bu baskılara boyun eğmemiş ve sonuna kadar mücadele etmiştir. Edebî ürünlerinin yayımlanmasının engellendiği bu baskı sürecinde, sözlü gelenekte anlatılmaya devam eden ürünler her daim var olmuştur. Bu nedenle Tatar Türklerinin halk anlatmaları halkın millî duyuş ve düşünüşünü yansıtan, çok eski zamanlardan bu yana gelmesiyle de mitik derinlikleri bulunan yapılar olarak oldukça önemlidir.

Türkiye'de Tatar Türkleri ve Tatar Türklerinin halk bilimi üzerine yapılan çalışmaların 1990'lı yıllardan itibaren Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ivme kazandığı söylenebilir. Tatar Türklerinin halk edebiyatı ürünleri üzerine çalışmalar yapan halk bilimciler özellikle destan, efsane ve masal gibi halk edebiyatı türlerini Türkiye Türkçesine aktarmışlardır. Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmalar genellikle metin aktarımı ve metinlerin dil özellikleri açısından yapılan incelemelerden oluşmaktadır. Ancak son zamanlarda halk edebiyatı alanında halk anlatmaları üzerinde yapılan motif inceleme çalışmaları da bu alandaki olumlu gelişmelerdendir. Bu noktada "Kazan Tatarlarının Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar" adlı çalışmamız ile Tatar Türklerinin halk anlatma türlerinden olan destan, efsane ve masal metinlerinde bulunan mitolojik unsurlar tespit edilip yorumlanmaya çalışılmış, böylece bu alanda yapılan araştırmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalında Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ danışmanlığında tamamladığım *Kazan Tatarlarının Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar* (2019) adlı doktora tezinin kitaplaşmış halidir.

"Giriş" ile birlikte üç bölümden oluşan çalışmada Tatar Türklerinin halk anlatmalarından olan destan, efsane ve masal türlerindeki metinlerde yaşayan mitolojik unsurlar tespit edilip değerlendirilmiştir. Böylece Tatar Türklerinin halk anlatmalarındaki mitik dönemlerin uzantıları ortaya konulmuştur.

Altı alt başlıktan oluşan "Giriş" kısmının ilk alt başlığı, "Tataristan Cumhuriyeti ve Tatar Türklerinin Tarihi" adını taşımaktadır. Burada öncelikle Tataristan Cumhuriyeti, "Tatar" etnonimi ve Tatar Türklerinin kökeniyle ilgili genel bilgiler verilmiş, ardından ana hatlarıyla Tatar Türklerinin tarihinden söz edilmiştir. "Araştırma Konusu Hakkında Yapılan Çalışmalar" adını taşıyan ikinci alt başlıkta, Tatar Türklerinin mitolojisi, destan, efsane ve masal türleri üzerine Tataristan'da ve Türkiye'de yapılan çalışmalar ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir. "Mit ve Mitoloji Kavramlarının Tanımı" adını taşıyan üçüncü başlıkta ise "mit" ve "mitoloji" kavramları üzerine yapılan tanımlar üzerinde durulmuş ve diğer başlıklarda da "Mitlerin İşlevleri", "Mit Teorileri ve Türleri" ile ilgili bilgiler verilmiştir. "Mitin Sözlü Anlatım Türleriyle İlişkisi" adını taşıyan altıncı alt başlıkta ise "Mit-Masal", "Mit-Efsane", "Mit-Destan" ilişkisinden söz edilmiştir.

Çalışmanın “Birinci Bölüm”ü, “Tatar Türklerinin Mitolojisi ve Tatar Halk Anlatmalarının Genel Özellikleri” adını taşımaktadır. Birinci bölümün “Tatar Türklerinin Mitolojisinin Genel Özellikleri” adındaki ilk alt başlığında Tatar Türklerinin mitolojisinde ve halk anlatmalarında ele alınan konulardan hareketle “Tatar Türklerinin Mitolojisinde Hayvanlar ve İnsanlar”, “Tatar Türklerinin Mitolojisinde Kozmogonik Mitler”, “Tatar Türklerinin Mitolojisinde İlahlar” ve “Tatar Türklerinin Mitolojisinde Kötü Varlıklar” üzerinde durulmuştur. “Tatar Türklerinin Halk Anlatmaları” adlı ikinci alt başlıkta ise Tatar Türklerinin halk anlatmalarından “Masal”, “Destan” ve “Efsane” türlerinin özellikleri ve sınıflandırmaları üzerinde ayrı ayrı durulmuştur. Ayrıca çalışmada incelenen “Masal”, “Destan” ve “Efsane” metinlerinin yer aldığı kaynaklar o türün sonunda verilmiştir. Tatar Türklerinin büyük destanlarından olan ve başlı başına bir araştırma konusu olduğunu düşündüğümüz “İdegey” destanı, çalışmanın dışında tutulmuştur.

Çalışmanın “İkinci Bölüm”ü, “Tatar Türklerinin Halk Anlatmalarında Mitolojik Unsurlar” adını taşımaktadır. Bu bölümde Tatar Türklerinin halk anlatmalarından destan, efsane ve masal metinlerinde tespit edilen mitolojik unsurlar “Mitolojik Varlıklar”, “Mitolojik Tabiat Unsurları”, “Mitolojik Hayvanlar”, “Mitolojik Dünya Tasarımı”, “Mitolojik Renkler” ve “Mitolojik Sayılar” olmak üzere altı alt başlık halinde ele alınmıştır. Çalışmada, bir milletin hayata karşı duyuş, düşünüş ve algılayışının bir göstergesi olan mitolojik motifler, örnekleme yoluyla seçilen destan, efsane ve masal metinlerinde tespit edilerek değerlendirilmeye ve motiflerin türler arasındaki benzerlikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında mitik unsurların sadece Tatar Türklerinin mitolojisinde yüklendikleri anlamlar değil, aynı zamanda Türk boylarındaki anlamlarıyla ilgili genel bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın “Üçüncü Bölüm”ü, “Tatar Türklerinin Halk Anlatmalarının Motif Yapısı” adını taşımaktadır. Bu bölümde Tatar Türklerinin halk anlatmalarından destan, efsane ve masal metinlerinde bulunan motifler, Stith Thompson’ın “Motif Index of Folk Literature (Halk Edebiyatı Motif İndeksi)” adlı çalışmasından hareketle tespit edilmiş ve motifler, metin türü ayırımı yapmaksızın bir dizin halinde verilmiştir. Bu bölümde, mitolojik anlam değeri taşıyan motifler belirlenmiştir. Tatar Türklerinin halk anlatmalarında bulunup da “Motif Index”te bulunmayan motifler ise başına (T) harfi konularak uygun yerlere yerleştirilmiştir.

Çalışmanın “Sonuç” kısmında ise incelenen Tatar Türklerinin destan, masal ve efsane metinlerinde görülen mitolojik unsurların genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışma son olarak da “Kaynakça” ile tamamlanmıştır.

Metin içerisinde geçen bazı kaynaklarda kimi yazarların soyadları Tatar Türkçesi ile yazılırken, bazılarında ise Rusça ile yazılmıştır. Çalışmada aynı bilim adamının soyadları, eserin künyesine bağlı kalınarak orijinalinde yazıldığı gibi verilmiştir.

Çalışmada kullanılan örnek metinler, yararlanılan kaynağın belli bir yerinden alındı ise transliterasyonlu hali ve Türkçe karşılığı (italik) birlikte verilmiştir. Tatar Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarma yapılırken kelime kelime aktarılmasına özen gösterilmiş, zaman zaman da serbest aktarım yapılmıştır. Önceden aktarılmış örnek metinlerin yazımında, metnin alındığı kaynağın imlasına sadık kalınmıştır. Kendi yaptığımız

aktarımlarda ise “e,  ”, “h, h” ve “n, n” ayırımına gidilmiş, ancak kalın k ve g  ns zlerinde herhangi bir ayırma gidilmemiştir.

Çalışmanın Türkiye’deki ve Türk dünyasındaki halk bilimi ve halk edebiyatı çalışmalarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Çalışmada konu seçiminden başlayarak yürütülen sürecin her aşamasında bana destek olan, yol gösteren, bilgisinden ve rehberliğinden her daim istifade ettiğim danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ’e ve çalışma sürecinde oğluma bakarak birçok fedak rlıkta bulunan anneme teşekkürlerimi sunarım.

11.07.2024

Fatma TEKİN

Bornova, İZMİR

KAYNAKÇA

- Abilov, Ş. Ş. (1984). “Dastannar”, *Tatar Edebiyatı Tarihi*, C. 1, 344-356, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Aça, M. (2002). “Şamanlığa Geçişteki Ölüp Dirilme Ritüelinden Türk Destanlarındaki Ölüp Dirilmeye”, *Millî Folklor*, Yıl 14, S. 54, 75-85.
- Aça, M. vd. (2005). “Anonim Halk Edebiyatı”, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, ed. M. Öcal Oğuz, 129-234, Ankara: Grafiker.
- Aça, M. (2001). “Yırtışlık Destanının Sibiryâ (Tümen) Türkleri Eş Metnindeki Olağanüstü Yardımcı Kahramanlar Motifi Üzerine Bir Deneme”, *Millî Folklor*, Yıl 13, S. 51, 65-74.
- Akça, G. (2000). *Tılsımlı Ekiyetler (Sihirli Hikâyeler) Metni Üzerinde Tatar Türkçesinin Şekil Bilgisi Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi*, YLT, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Akış, İ. (1998). *Tatar Halk Destanı İdigej (Metin-Çeviri-Gramer-Gramatikal Dizin)*, DKT, İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.
- Alptekin, A. B. (2001). “Tataristan’da Anlatılmakta Olan Bezdonneye (Dipsiz Göl) Efsanesinin Varyantları Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, S.11, 154-165.
- Artun, E. (2013). “Türk Kültüründeki Su Kültürünün Çukurova Halk İnançlarındaki İzleri”. *Halk Kültüründe Su Uluslararası Sempozyumu*, 7-8 Kasım, Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi.
- Aslan, N. (2010). “Kurt Motifinin Türk Menşeli Efsanelerindeki Anlamı Üzerine”, *Millî Folklor*, Yıl 22, S. 87, 72-77.
- Atasoy, E. vd (2014). “Beşeri Coğrafya Perspektifinden Tataristan Cumhuriyeti”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 29, 313-343.
- Atnur, G. (2002). *Başkurt ve Tatar Efsaneleri Üzerine Karşılaştırmalı Motif Çalışması*, DKT, Erzurum: Atatürk Üniversitesi SBE.
- Atnur, G. (2007a). “Tatar Halk Anlatılarında Şürelî Tipi”, *Millî Folklor*, Yıl 19, S.73, 26-30.
- Atnur, G. (2007b). “Kazan Tatarlarında ‘Şahsenem ve Garip Hikâyesi’”, *Millî Folklor*, Yıl 19, S.76, 149-156.
- Bakirov, M. (2009). “Çura Batır”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, akt. Gözde Güngör, S. 27, Bahar, 61-74.
- Banarlı, N. S. (1987). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Bayat, F. (2006). “Türk Mitolojisinde Dağ Kültü”, *Folklor Edebiyat*, C. 12, S. 46, 47-60.
- Bayat, F. (2011). *Türk Mitolojik Sistemi 1 (Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi)*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

- Bayat, F. (2012). *Türk Mitolojik Sistemi 2 (Kutsal Dışı-Mitolojik Ana, Umay Paradigmasında İlkel Mitolojik Kategoriler-Hyeler ve Demonoloji)*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bayat, F. (2013). *Mitolojiye Giriş*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Bayazitova, F. S. (1995). *Tatar Halkının Beyrem Hem Könküreş Yolları (Ruhî Mirasızız Hezinesennen)*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Bayazitova, F. S. (2012). “Abdullah Tukay’ın Eserlerinde ve Mahalli Ağızlarda Mitolojik Şahıslar (“Su Anası” İzinden)”, akt. Seher Memiş, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 32, 83-90.
- Bayram, B. (2011). “Tataristan’da Yeni Yayımlanan İki Tatar Destanı: ‘Ataklı Kız Tukbike’ Ve ‘Timir Batır’”, *Türkbilig*, 2011/21, 149- 172.
- Beğenç, C. (1967). *Anadolu Mitolojisi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Beydili, C. (2005). *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Ankara: Yurt Kitap.
- Bonnefoy, Y. (2000). *Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü*, C. 1, çev. Levent Yılmaz, Ankara: Dost.
- Boratav, P. N. (1969). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul: Gerçek.
- Boratav, P. N. (2012). *Türk Mitolojisi (Oğuzların-Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi)*, çev. Recep Özbay, Ankara: Bilge-Su.
- Bulut, R. (2017). “Tatar Türklerinin Yaşadığı Ülke Tataristan Özerk Cumhuriyeti ve Ekonomik Yapısı”, *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi*, S. 48, 45-50.
- Buran, A. - Alkaya, E. (2017). *Çağdaş Türk Lehçeleri*, Ankara: Akçağ.
- Caferoğlu, A. (1953). “Türk Onomastiğinde ‘At’ Kültü”, *Türkiyat Mecmuası*, S. 10, 201-212.
- Camalitdin, L. (1994). *Tatar Halk Ekiyetlerë: Tılsımlı Ekiyetler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Camalitdinov, L. (1978). “Ekiyetlernën Kilëp Çıguvı”, *Tatar Folklorı Janrları*, 5-25, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Camalitdinov, L. (1981). *Tatar Halk İcatı, Ekiyetler (Öçençë Kitap)*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Camalitdinov, L. (1984). “Tılsımlı Ekiyetlerde Yılan Bëlen Beylë Mifologik Obrazlar”, *Borıngı Tatar Folklorı Meselelerë*, 17-34, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Camalitdinov, L. (1986). “Tılsımlı Ekiyetlernën Rëpërtuarı hem Sujët Tipları (XIX Yöz hem XX Yöz Başındağı Yazmalar Buyınça)”, *Tatar Folklorında Sotsial Motivlar*, 101-121, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Camalitdinov, L. (1988). “Ekiyet Traditsiyesë hem Zaman”, *Tatar Halk Poëtik İcatınıñ Hezërgë Torışı*, 5-24, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Camalitdinov, L. (1992). *Öç Kavryı, Tatar Halk Ekiyetlerë*, Kazan: Kazan Jurnalı Kitaphanesë.

- Camalitdinov, L. (2000). *Ekiyetlër, Ėncë Çeçtëm-Ėncë cıyam*, Kazan: Megarif Neşriyatı.
- Campbell, J. (1994). *Yaratıcı Mitoloji, Tanrı'nın Maskeleri*, çev. Kudret Emiroğlu, Ankara: İmge.
- Campbell, J. (1995a). *Batı Mitolojisi, Tanrı'nın Maskeleri*, çev. Kudret Emiroğlu, Ankara: İmge.
- Campbell, J. (1995b). *İlkel Mitoloji, Tanrı'nın Maskeleri*, çev. Kudret Emiroğlu, Ankara: İmge.
- Çetin, Y. (2017). *Kazan Tatar Türklerinin Mitolojisi*, DKT, Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi SBE.
- Çınar, A. A. (1993). *Türklerde At ve Atçılık*, Ankara: Feryal Matbaacısı.
- Çoruhlu, Y. (1993). "Türk Sanatında Görülen Hayvan Figürlerine 'Gök ve Yer' Sembolizmi Açısından Bir Bakış", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 87, İstanbul: TDAV Yuluğ Tekin Dizgi Merkezi.
- Çoruhlu, Y. (2011). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, İstanbul: Kabalıcı.
- Çura Batır: Tatar Halk Dastanı (1993). çev. Flüs Latıyfi, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Devlet, N. (2002). "Federe ve Muhtar Türk Cumhuriyetleri", *Türkler*, C. 20, 23-33, Ankara: Yeni Türkiye.
- Devletşin, G. (1984a). "Bolgar Mifologiyasë hem Halk Avız İcatı", *Tatar Edebiyatı Tarihi*, C. 1, 97-115, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Devletşin, G. (1984b). "İdël Bulgarlarının Rivayetlerë (Mongol yavlarına hetlë çor)", *Boringı Tatar Folklorı Meselelerë*, 3-16, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Devletşin, G. (2013). *Türk Tatar Kültür Tarihi*, çev. Albina Tuzlu, Ankara: TTK.
- Divânü Lûgât-it-Türk Tercümesi* (1992). çev. Besim Atalay, Ankara: TDK.
- Dönmez, Y. (2002). *Çora Batır Destanı Üzerinde Bir Değerlendirme*, YLT, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Durbilmez, B. (2000). "Tarihî Olay-Edebî Metin İlişkileri Bağlamında Kıbrıs Konulu Âşık Tarzı Şiirler Üzerine Bir Değerlendirme", *Proceedings of the Third Internatioal Congressfor Cyprus Studies/ Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildirileri*, Cilt:2 Linguistics & Literature, Doğu Akdeniz Üniversitesi: Gazi Magosa, 87-105.
- Durbilmez, B. (2003). "Efsaneden Destana: Kazakistan'da Korkut Ata ve Korkut Küyü" *Millî Folklor*, 8/60, 219-232.
- Durbilmez, B. (2005). "Türk Kültüründe ve Fütüvvet-Nâmelerde Üç Sayısı", *Ahilik Araştırmaları Dergisi*, S. 2, 1-22.
- Durbilmez, B. (2007a). "Kırım Türk Halk Anlatılarında Sayı Simgeçiliği", *Millî Folklor*, Yıl 19, S. 76, 177-190.

- Durbilmez, B. (2007b). “Türk Kültüründe ve Fütüvvet-nâmelerde 5 Sayısı”, *II. Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu- Bildiriler*, Hzl. M. Fatih Köksal, 113-126.
- Durbilmez, B. (2007c). “Âşık Tarzı Şiirlerde Sözlü Tarih (Kayserili ve Yozgatlı Âşıkların Şiirlerinden Örneklerle)”, *II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni (10-12 Nisan 2006)- Bildiriler*, Kayseri: ERÜ., 299-317.
- Durbilmez, B. (2007ç). “Галимджан Ибрагимов Хикәяләрендә Туй Йолалары” (Alimcan İbrahimov’un Hikâyelerinde Dügün Gelenekleri), *Галимджан Ибрагимов Һәм XXI Гасыр*, Kazan: Tataristan Respublikası Fenner Akademiyası G. İbrahimov isem. Tel, Edebiyat hem Sengat İnstitutu- Tataristan Respublikası Medeniyat Ministrullığı. 258-272.
- Durbilmez, B. (2008). “Naçıvan Türk Halk İnanışlarında Mitolojik Sayılar”, *Turkish Studies*, C. 3, 212-225.
- Durbilmez, B. (2009). “Türk Kültüründe ve Fütüvvet-nâmelerde Dört Sayısı”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, C. 52, 71-86.
- Durbilmez, B. (2010a). “Romanya Sözlü Türk Edebiyatı Ürünlerinde Mitolojik Sayılar”, *Folklor/Edebiyat*, C. 16, S. 64, 245-256.
- Durbilmez, B. (2010b). “Hakas Türklerinin Kadın Yiğitlik Destanı Huban Arığ’da Mitolojik Bir Sayı: Dokuz”, *Epik Türk Ənənəsində Dastan, Ortaq Türk Keçmişindən Ortaq Türk Galacayına VI Uluslararası Folklor Konferansının Materialları (25-26 Noyabr)*, Bakü, 80-85.
- Durbilmez, B. (2011). “Batı Trakya Türk Halk Kültüründe Mitolojik Sayılar”, *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks*, S. 3, 77-93.
- Durbilmez, B. (2012). “Kazakistan’da Nevruz İnanışlarına Bağlı Mitolojik Sayılar”, *III. Uluslararası Türk Kültürü Kurultayı / Türk Dünyasında Bayramlar (21-23 Mart 2011)*, Ankara, 103-108.
- Durbilmez, B. (2013a). “Tarihî Gerçeklerin Âşık Edebiyatına Yansıması Bağlamında Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs Mücahitleri”, *Folklor / Edebiyat*, 19/ 76, 173-193.
- Durbilmez, B. (2013b). “Tatar Hatını Niler Kürmiy’de Evlenme Kültürü”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 207, 1-34.
- Durbilmez, B. (2015). “Eflâtun Cem Güney’in ‘Dede Korkut Masalları’na Metinler Arası Bir Yaklaşım: ‘Kan Turalı’ Örneği”, *Millî Folklor*, 27/ 108, 165-179.
- Durbilmez, B. (2017a). *Gelenekli Türk Anlatıları-1*, İstanbul: Ötüken.
- Durbilmez, B. (2017b). *Türk Dünyası Kültürü-1*, İstanbul: Ötüken.
- Durbilmez, B. (2017c). “Hakas Destanlarından Huban Arığ’da Renk Simgeciliği: Kara Örneği”, *Традиционная культура тюркских народов в изменяющемся мире*, Казань, 12–15 апреля 2017 года, Материалы I Международной научной конференции, Издательство: “Ак Буре”, Казань, 150-153.
- Durbilmez, B. (2018a). “Kırgız Destancılarında ve Destanlarında Rüya Motifi”, *9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, 4. Cilt: Gelenek Görenek ve İnançlar*,

Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü., 143-156.

- Durbilmez, B. (2018b). *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri*, 5. Baskı, Ankara: Akçağ.
- Durbilmez, B. (2019a). *Türk Dünyası Kültürü-2*, İstanbul: Ötüken.
- Durbilmez, B. (2019a). *Türk Kültür Coğrafyası, Halk Bilimi ve Edebiyat Araştırmaları*, İstanbul: Ötüken.
- Durbilmez, B. (2019a). *Derviş Tarzı Türk Edebiyatı ve Sıdkı Baba Dîvânı*, İstanbul: Bilge Kültür- Sanat.
- Durbilmez, B. - Tekin, F. (2014). “Nevşehir Yöresi Yerleşim Adları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Folklor/Edebiyat*, C. 20, S. 77, 113-132.
- Dursun, H. (2001). *Hayvanlar Turundaki Ekiyetler (Hayvan Masalları) Metni Üzerinde Tatar Türkçesi'nin Ses Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi*, YLT, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Duymaz, A. (1998). “Anadolu ve Balkan Türklerinin Halk Anlatmalarında Mitolojik Bir Kuş: Zümrüdü Anka”, *Balıkesir Üniversitesi SBE Dergisi*, C. 1, S. 1, 91-97, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Basımevi.
- Eberhard, W. (2000). *Çin Simgeleri Sözlüğü*, çev. Aykut Kazancıgil-Ayşe Bereket, İstanbul: Kabalcı.
- Ehmetova, F. V. (1978). “Dastannar”, *Tatar Folklorı Janrları*, 26-50, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Ehmetova, F. V. (1984). *Tatar Halk İcatı-Dastannar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Ehmetova, F. V. (1988). “Tatar Dastannarının Bügëngë Yaşeyëşë”, *Tatar Halk Poetik İcatının Hezërgë Torışu*, 25-47, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Ehmetova, F. – Urmançı, F. (2004). *Tatar Eposı Dastannar*, Kazan: Rannur Neşriyatı.
- Ekici, M. (2005). “Türk Sözlü Geleneğinde Anlatıcılar ve Anlatmalar Arasındaki İlişkiye Art Zamanlı (Diyakronik) ve Eş Zamanlı (Senkronik) Bir Bakış”, *Prof. Dr. Fikret Türkmen Armağanı*, 225-229, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Elçin, Ş. (1977). “Atların Doğuşu ile İlgili Efsaneler”, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Ankara: KB MİFAD.
- Elçin, Ş. (2000). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara: Akçağ.
- Elfine, S. (1997). “Tatar Toponomik Efsanelerinden Bir Örnek”, *Millî Folklor*, S. 33, Bahar, 129-130.
- Eliade, M. (1991). *Kutsal ve Dindışı*, çev. M. A. Kılıçbay, Ankara: Gece.
- Eliade, M. (1994). *Ebedi Dönüş Mitosu*, çev. Ü. Altuğ, Ankara: İmge Kitapevi.
- Eliade, M. (1999). *Şamanizm*, çev. İsmet Birkan, Ankara: İmge.
- Eliade, M. (2000). *Dinler Tarihine Giriş*, çev. Lale Arslan, İstanbul: Kabalcı.
- Eliade, M. (2017). *Mitlerin Özellikleri*, çev. Sema Rifat, İstanbul: Alfa.
- Ergin, M. (1990). *Dede Korkut Hikâyeleri*, İstanbul: Boğaziçi.

- Eliade, M. (2000). *Orhun Abideleri*, İstanbul: Boğaziçi.
- Ergun, M. (1997). *Türk Dünyası Efsanelerinde Değişme Motifi*, C. 1, Ankara: TDK.
- Ergun, M. (2000). “Türk Ağaç Kültü İnancının Dede Korkut Hikâyelerindeki Yansımaları”, *Millî Folklor*, Yıl 12, S. 47, 22-30.
- Ergun, P. (2012). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*, Ankara: AKMB.
- Ergun, P. (2014). “Şaman/Kam ve Yılan”, *Yılan Kitabı*, ed. Emine Gürsoy Naskali, 53-122, İstanbul: Kitabevi.
- Erhat, A. (2014). *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi.
- Ersoy, N. (2000). *Semboller ve Yorumlar*, İstanbul: Zafer Matbaası.
- Ertürk, Y. (2015). *Kazan Tatar Destanlarında Birey, Aile, Toplum, Devlet Yapısı*, YLT, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi SBE.
- Esin, E. (2001). *Türk Kozmolojisine Giriş*, İstanbul: Kabalcı.
- Esin, E. (2004). *Orta Asya'dan Osmanlı'ya Türk Sanatında İkonografik Motifler*, İstanbul: Kabalcı.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1993). *Bütün Yönleriyle Bektaşilik*, İstanbul: Der.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1998). *Anadolu İnançları “Anadolu Üçlemesi-1”*, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm.
- Florioti, H. H. D. (2014). “Eski Kültürlerde Köpeğin Algılanışı: Eski Mezopotamya Örneği”, *Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 33, S. 55, 45-70.
- Gabain, A. V. (1968). “Renklerin Sembolik Anlamları”, *Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi*, çev. Semih Tezcan, S. 1, C. 3, 107-113, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ganuyev, F. (2005). *Tatar Têlênêñ Añlatmalı Süzlêğë*, Kazan: Matbugat Yortı Neşriyatı.
- Gatina, H. - Yarmi, H. (1977). *Tatar Halk İcatı, Ekiyetler (Bêrêñçë Kitap)*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Gatina, H. - Yarmi, H. (1978). *Tatar Halk İcatı, Ekiyetler (İkençë Kitap)*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Gatina, H. - Yarmi, H. (1999). *Tatar Halk Ekiyetlerë*, Kazan: Rannur Neşriyatı.
- Genç, R. (1996). “Türk Düşüncesi, Davranışı ve Hayatında Renkler ve Sarı, Kırmızı, Yeşil”, *Nevruz ve Renkler Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri*, Hzl. Sadık Tural-Elmas Kılıç, S. 116, 41-48, Ankara: AKM.
- Genç, R. (2009). *Türk İnanışları ile Milli Geleneklerinde Renkler ve Sarı, Kırmızı, Yeşil*, Ankara: AKM.
- Gezer, Ş. (2018). *Kırgız Destanlarında Mitolojik Unsurlar*, DKT, Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE.
- Gıylecitdinov, S. (1984). “Krêstyan Çığışları Turında Tatar Tarihi Rivayetlerë (16 yözneñ ikêñçë yartısı-18 yözler)”, *Borıngı Tatar Folklorı Meselelerë*, 77-92, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.

- Gıylecitdinov, S. (1992a). *İse Bolgar Cillerë...Rivayetler, Lëğëndalar, Beyëtler hem Tarihi Yadkarler*, Kazan: Ofik Kazan Jurnalı Kitaphanesë.
- Gıylecitdinov, S. (1992b). *Cën-Periler Bar Diyeler... Tatar Halk Lëğëndaları Hem Mişları*, Kazan: Ofik Kazan Jurnalı Kitaphanesë.
- Gıylecitdinov, S. (2000). *Tatar Halk Rivayetlerë Hem Lëğëndaları*, Kazan: Rannur Kitap Neşriyatı.
- Gıylecitdinov, S. - Mehmutov, H. (2001). *Bolgar, Kazan Töşmiy Tëllerden (Rivayetler hem Lëğëndalar). Ėncë Çeçtëm-Ėncë cıyam*, Kazan: Megarif Neşriyatı.
- Gıylmanov, G. (1996). *Tatar Mişları I, Bërençë Kitap*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Gıylmanov, G. (1999). *Tatar Mişları II, İkençë Kitap*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Gökyay, O. Ş. (1974). "At Üzerine", *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Gölcük, Ş. (1995). "Esatir", *İslam Ansiklopedisi*, C. 11, 359-360, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Gülensoy, T. (1976). "Türklerde Dokuz Sayısı", *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, C. IV, 111-120, Ankara: KB MİFAD.
- Gültekin, M. (2010). *Tataristan Masalları Üzerinde Bir Araştırma*, DKT, İzmir: Ege Üniversitesi SBE.
- Gültekin, M. (2013). *Kazan-Tatar Masalları (İnceleme-Metinler)*, Ankara: AKM.
- Gültepe, N. (2014). *Türk Mitolojisi -Yeni Araştırmalar Işığında-*, İstanbul: Resse.
- Güvenç, A. Ö. (2009). "Kırk Sayısının Halk Edebiyatı Ürünlerinde Kullanımı Üzerine Bir İnceleme", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 41, 85-97.
- Hançerlioğlu, O. (2010). *Dünya İnançları Sözlüğü*, İstanbul: Remzi.
- Heyet, C. (1996). "Türklerin Tarihinde Renklerin Yeri", *Nevruz ve Renkler Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri*, Hzl. Sadık Tural-Elmas Kılıç, S. 116, 55-61, Ankara: AKM.
- Hisamov, N. (1984). "Kıyssan Yosıf", *Tatar Edebiyatı Tarihi*, C. 1, 115-157, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Honko, L. (2005). "Miti Tanımlama Problemi", *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2*, çev. Nezir Temür, ed. M. Öcal Oğuz vd., 246-259, Ankara: Geleneksel.
- Hooke, S. H. (2015). *Ortadoğu Mitolojisi*, çev. Alâeddin Şenel, Ankara: İmge.
- İbrahimova, L. (2002). *Törki Halklar İcatında 'Çura Batır' Dastan*, Kazan: Tatarstan Rëspublikası Fenner Akademiyesë, Fikër.
- İbrahiyev, Ş. (1996). "Kazak Folklorunda Nevruz", *Nevruz ve Renkler Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri*, Hzl. Sadık Tural-Elmas Kılıç, 189-193, Ankara: AKM.
- İnan, A. (1976). *Eski Türk Dini Tarihi*. MEB Yayınları: İstanbul.
- İnan, A. (1998). *Makaleler ve İncelemeler I*, TTK Basımevi: Ankara.

- İnan, A. (2013). *Tarihte ve Bugün Şamanizm: Materyaller ve Araştırmalar*, Ankara: TTK.
- İnayet, A. (2010). *Türk Dünyası Efsane ve Masallarında Bir Dev Tipi: Yalmavuz/Celmoğuz*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- İsenbet, N. (1984). *Balalar Folklorı hem Cırlı-Süzlü Yöz Törlü Oyun*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- İsenbet, N. (2010). *Tatar Halk Mekalleri*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- İsmegıylev, N. (1991). “Leyle Bëlen Mecnun Sujëtiniñ Tatarça Prozaik Vërsiyesë”, *Edebî Miras: Eñlenüler, Tabışlar*, 5-14, Kazan: SSSP Fenner Akadëmiyesë Kazan Fenni Üzegë.
- İşankul, C. (2005). “Destanlarda Olağanüstü Doğum Motifi”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, akt. Selami Fedakâr, C. 5, S. 1, 125-128, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Kafalı, M. (1996). “Türk Kültüründe Renkler”, *Nevruz ve Renkler Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri*, Hzl. Sadık Tural-Elmas Kılıç, S. 116, 49-53, Ankara: AKM.
- Kafesoğlu, İ. (1998). *Türk Millî Kültürü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kalafat, Y. (2004). “Tatar Türklerinde Karşılaştırmalı Halk İnançları”, *Karadeniz Araştırmaları*, S. 3, Güz 2004, 119-127.
- Kalafat, Y. (2008). *Türk Halk İrfanında Kurt*, Ankara: Berikan.
- Kalafat, Y. (2010). *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Ankara: Berikan.
- Kalafat, Y. (2012). *Türk Halk İnançlarında Renkler*, Ankara: Berikan.
- Kalafat, Y. - Kamalov, İ. (2005). “Tatar Efsaneleri”, *Karadeniz Araştırmaları; Balkan, Kafkas, Doğu Avrupa, ve Anadolu İncelemeleri Dergisi*, C. 2, S. 6, Yaz, 52-77.
- Kalkan, M. (1996). “Türk-Moğol Kavimleri Arasında Tatarlar ve Menşei Meselesi”, *Türk Kültürü Dergisi*, Yıl XXXIV, S. 393, Ocak 1996, 11-18.
- Kamalieva, A. (2009). “19. Yüzyılın İkinci Yarısında Kazan Tatar Edebiyatı ve Maarifetçilik Hareketi”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 10, S. 16, 2009/1, 147-157.
- Kamalov, İ. (2007). “Tataristan Örneğinde Putin’in Merkezîyetçi Politikası Çerçevesinde Rusya Federasyonu İçindeki Türk Cumhuriyetleri”, *Türk Dünyasının Problemleri ve Çözüm Önerileri*, ed. Ali Satan ve Necdet Öztürk, İstanbul: IQ Kültür Sanat.
- Kaplan, M. - Alpsoy, H. (2014). “Klasik Türk Şiirinde Yılan”, *Yılan Kitabı*, ed. Emine Gürsoy Naskali, 217-325, İstanbul: Kitabevi.
- Karagöz, E. (2016). *Tatar-Başkurt Sihirli Masalları Üzerine Karşılaştırmalı Motif Çalışması-(Aktarma-motif tespiti (Motif-index of folk literature’ye göre)-Motif dizini)*, DKT, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Karatay, O. (2014). “Ejderhanın Nesebi Üzerine”, *Yılan Kitabı*, ed. Emine Gürsoy Naskali, 123-132, İstanbul: Kitabevi.

- Karimova, R. (2016). "Tatar Mitolojisinde İyeler", *Gaziantep University Journal of Social Sciences* (<http://jss.gantep.edu.tr>), 15(3), 881-897.
- Karimova, R. (2017). *Müslüman Tatarlarda ve Kreşinlerde (Hristiyan Tatarlarda) Geçiş Dönemleri (Doğum, evlenme, ölüm)*, YLT, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi SBE.
- Kasıymov, E. (1962). *Abaga Çeçegë, Tatar Halkının Satirik Ekiyetlerë*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Kaya, D. (2016). *Tatar Halk Edebiyatında Bulgar ve Kazan Hanlığı Konulu Anlatmalar (İnceleme-metinler)*, YLT, Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi SBE.
- Keleş, R. (2017). "Yedi Ulu Ozan'ın 'Yedi' Sembolizmi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S. 83, Güz, 49-79.
- Khousnoulline, R. (2003). *Tatar Mitolojisi Hakkında Yapılmış Çalışmaların Değerlendirmeli Biliyografyası*, YLT, İzmir: Ege Üniversitesi SBE.
- Kırcı, E. (1998). "Türk Kültüründe Ateş", *Folkloristik Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, 398-407, Ankara.
- Korkmaz, E. (2008). *Eski Türk İnançları ve Şamanizm Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Anahtar Kitabevi.
- Köksel, B. (2009). "Türk Halk Kültüründe Kırk Formülistik Sayısı", *6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri*, C. 4, 1813-1826, Ankara: AKMB.
- Köprülü, O. F. (1992). "Bayrak", *İslam Ansiklopedisi*, C. 5, 247-254, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Köroğlu, H. (1998). "Depegöz ve Polifem", *Millî Folklor*, S. 37, 39-45.
- Küçük, S. (2010). "Eski Türk Kültüründe Renk Kavramı", *Bilig, Yaz*, S. 54, 185-210.
- Mackenzie, D. A. (1996). *Çin ve Japon Mitolojisi*, çev. Koray Akten, Ankara: İmge.
- Malinowski, B. (1990). *Büyük, Bilim ve Din*, çev. Saadet Özkal, İstanbul: Kabalıcı.
- Malinowski, B. (1999). *İlkel Toplum*, çev. Hüseyin Portakal, Ankara: Öteki.
- Mercatante, A. S. - Dow, J. R. (2009). *The Facts On File Encyclop Edia Of World Mythology and Legend*, New York: Facts On File.
- Minnegulov, H. (2002). "Tatar Efsaneleri Üzerindeki Araştırmalar", *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı-Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, C. II, 72-77, Ankara: AKMB.
- Minnegulov, H. (2002). "Masallar", *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı-Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, C. II, 304-308, Ankara: AKMB.
- Minnegulov, H. (2004). "Tatar Efsaneleri" *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyat Metinleri Antolojisi*, C. I, 352-405, Ankara: AKMB.
- Minnegulov, H. (2004). "Tatar Masalları" *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyat Metinleri Antolojisi*, C.VI, 368-393, Ankara: AKMB.
- Minnegulov, H. (2004). "Tatar Destanları" *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyat Metinleri Antolojisi*, C.V, 1-28, Ankara: AKMB.

- Nâsirî, K. (1975). “Kazan Tatarlarının Tormışında İslam Dinë Yogıntısınnan Tış Barlıkka Kilgen İşanular hem Gorëf-Gadetler”, *Saylanma Eserler, İkë Tomda, İkëncë Tom*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Necatigil, B. (1969). *100 Soruda Mitologya*, İstanbul: Gerçek.
- Nerimanoğlu, K. V. (1996). “Türk Dünya Bakışında Reng”, *Nevruz ve Renkler Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri*, Hzl. Sadık Tural-Elmas Kılıç, S. 116, 63- 73, Ankara: AKM.
- Nurmemmet, A. (1996). “Türkmenlerde Renkler Dünyası Ve Nevruz”, *Nevruz ve Renkler Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri*, Hzl. Sadık Tural-Elmas Kılıç, S. 116, 75- 83, Ankara: AKM.
- Ocak, A. Y. (2002). *Âlevî ve Bektâşî İnançlarının İslam Öncesi Temelleri (Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri)*, İstanbul: İletişim.
- Oğuz, M. Ö. (1998). “Mitolojimizde ve Ural Batır Destanında Başlangıçtaki Sonsuz Su”, *Millî Folklor*, S. 38, 22-24.
- Olrik, A. (2003). “Halk Anlatılarının Epik Kuralları”, *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Hzl. Gülin Ö.Eker, Metin Ekici, M. Öcal Oğuz, Nebi Özdemir, Ankara: Millî Folklor.
- Ortekin, H. (1939). *Çora Batır Destanı*, İstanbul: Bürhaneddin Basımevi.
- Ögel, B. (2000). *Türk Kültür Tarihine Giriş*, C. VI, Ankara: KB.
- Ögel, B. (2010a). *Türk Mitolojisi I*, Ankara: TTK Basımevi.
- Ögel, B. (2010b). *Türk Mitolojisi II*, Ankara: TTK Basımevi.
- Önder, M. (1968). “Kubâd-Âbâd Sarayı Harpi ve Simurg’ları”, *Türk Etnografya Dergisi*, S. X, 5-17, Ankara: TTK Basımevi.
- Öner, M. (1991). “Abdullah Tukay’ın Bir Şiiri: ‘Şürelî’”, *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C. 6, 193-239.
- Öner, M. (2015). *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: TDK.
- Örnek, S. V. (1973). *Budunbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK.
- Örnek, S. V. (1988). *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, İstanbul: Gerçek.
- Özarslan, M. (2003). “Türk Kültüründe Ağaç ve Orman Kültü”, *Türkbilig*, S. 5, 94-102.
- Özcan, A. (1992). “Altı Bölük”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 2, 531, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Öztekten, Ö. (1997). “Bir Tatar Masalı: Yılan Patşası Şahmara”, *Millî Folklor*, S. 33, Bahar, 131-137.
- Özkan, F. (1994). *Abdullah Tugay’ın Şiirleri: İnceleme-Metin-Aktarma*, Ankara: TKAE.
- Özkan, F. (2006). *Abdullah Tugay-Seçilmiş Eserler: Şiirler ve Makaleler*, Ankara: Türksoy.
- Özkan, N. (2017). *Türk Dilinin Yurtları*, Ankara: Akçağ.
- Pala, İ. (1999). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

- Ramazanova, D. (1991). "Tatar Mifologiyesinde Gayb-İrenner", *Edebî Miras: Ėzlenüler, Tabışlar*, 21-23, Kazan: SSSP Fenner Akademiyesë Kazan Fenni Üzegë.
- Rayman, H. (2003). "Nevruz ve Türk Kültüründe Renkler", *Millî Folklor*, Yıl 14, S. 53, 10-15.
- Roux, J. P. (1994). *Türklerin Moğolların Eski Dini*, çev. Aykut Kazancıgil, İstanbul: İşaret.
- Roux, J. P. (2012). *Eski Türk Mitolojisi*, çev. Musa Yaşar Sağlam, Ankara: Bilge Su.
- Sakaoğlu, S. (1980). *Anadolu-Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu*, Ankara: MİFAD.
- Sakaoğlu, S. (2009). *Efsane Araştırmaları*, Konya: Kömen.
- Sakaoğlu, S. (2015). *Masal Araştırmaları*, Ankara: Akçağ.
- Sattarov, G. (1971). *Ni Öçen Şulay Atalgan (Tatarstan Toponimnari)*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Schimmel, A. (2000). *Sayıların Gizemi*, İstanbul: Kabalcı.
- Sertkaya, O. F. (1995). "Oğuz Kağan Destanı Üzerine Bazı Mülahazalar", *TDAY-Belleten* 1992, 9-27.
- Sever, M. (2003). "Masallarda Dış Can (Canın Beden Dışında Saklanması)", *Millî Folklor*, S. 60, Kış, 161-164.
- Seyidoğlu, B. (1986). "Masal", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 6, İstanbul: Dergâh.
- Seyidoğlu, B. (1996). "Mitolojik Dönemde At", *Folkloristik Prof. Dr. Umay Günay Armağanı*, Ankara: Feryal Matbaacılık.
- Seyidoğlu, B. (1998). "Kültürel Bir Sembol: Yılan", *Dursun Yıldırım Armağanı*, Ankara.
- Seyidoğlu, B. (2015). *Mitoloji Üzerine Araştırmalar, Metinler ve Tahliller*, İstanbul: Dergâh.
- Somuncuoğlu, B. T. (2009). "Kazan Dergisi (1970-1980)", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 13, S. 1, Nisan 2009, 71-90.
- Soulteev, R. (1998). *Edige Destanı'nın Tatar Anlatımları Üzerinde Bir İnceleme (2 cilt)*, DKT, İzmir: Ege Üniversitesi SBE.
- Strauss, L. (2013). *Mit ve Anlam*, çev. Gökhan Yavuz Demir, İstanbul: İthaki.
- Sulteev, R. (2014). "İdil Tatarlarında Destan Geleneği ve Yazılı Destanlar", *Millî Folklor*, Yıl 26, S. 101, 87-100.
- Sulti, R. (1998). *Edigey Destanı*, Ankara: Türksoy.
- Şemsi, S. S. (1984). "Tatar Mifologiyesëneñ Popüler Obrazi", *Boringı Tatar Folklorı Meselelerë*, 142-153, Kazan: SSSR Fenner Akademiyesë Kazan Filialı.
- Şimşek, S. (2012). *Tatar Türklerinin Tülek Destanı: İnceleme-Metin*, YLT, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.

- Tanyu, H. (1968). *Türklerde Taşla İlgili İnançlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
- Tanyu, H. (1976). “Türklerde Ateşle İlgili İnanışlar”, *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, C. IV, 283-304, Ankara: MİFAD.
- Taş, İ. (2002). *İslam Öncesi Türk Düşüncesinde Kozmogoni-Kozmoloji*, Konya: Kömen.
- Tatlıcan, N. (2013). *Edigey Merkezli Epik Anlatılarda (Başkurt-Kazak-Tatar) Mitoloji ve Tarihsellik*, YLT, Denizli: Pamukkale Üniversitesi SBE.
- Taymas, A. B. (1966). *Kazan Türkleri -Türk Tarihinin Hazin Yaprakları-*, Ankara: Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü.
- Tekin, T. (2006). *Orhun Yazıtları*, Ankara: TDK.
- Thompson, S. (1955-1958). Motif-Index of Folk Literature, www.ruthenia.ru/folklore/thompson
- Togan, Z. V. (2002). “Bozkurt Efsanesi”, *Türkler III*, 981-985, Ankara.
- Tökel, D. A. (2000). *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Ankara: Akçağ.
- Turdimov, Ş. (1999). “Türk Dünyasında Albastı”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi III*, akt. Selami Fedakâr, 263-264.
- Türkçe Sözlük I-II* (1998). Hzl. İsmail Parlatır, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar ve vd., Ankara: TDK.
- Türkmen, F. (1999). “Eski Türklerin İnançında Tabiat Kültü”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi III*, 176-182.
- Türkmen, F. (2004). “Tatar Destanı Çora Batır’ın Buryatlar Arasındaki Varyantları Üzerine”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Güz, S.18, 103-109.
- Türkmen, F. (2013). “Yer, yer değilken; su, su idi” (Her şey suydu)”, *Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su*, Ankara: Aski Genel Müdürlüğü.
- Uraz, M. (1992). *Türk Mitolojisi*, İstanbul: Mitologya.
- Urazman, R. (1992). *Tatar Halkının Yolaları hem Beyremnerë*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Urmançı, F. (2001a). *Dastannar. Ėncë Çeçtëm-ëncë cıyam*, Kazan: Megarif Neşriyatı.
- Urmançı, F. 2001b). “Ak Yılan hem Yılannar”, *Folklor Tëlë-Şigriyet Tëlë*, 88-108, Kazan: Fikër Neşriyatı.
- Urmançı, F. (2002). *Tatar Halık İcatı*, Kazan: Megarif Neşriyatı.
- Urmançı, F. (2005). “Tatar Mitolojisi Sözlüğü Üzerine”, akt. Bülent Bayram, *Fikret Türkmen Armağanı*, Aralık 2005, 715-725, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Urmançı, F. (2007a). *Tatar Destanları I*, Türkiye Türkçesine akt. Vedat Kartalcık, Caner Kerimoğlu, Ankara: TDK.
- Urmançı, F. (2007b). *Tatar Destanları II*, Türkiye Türkçesine akt. Vedat Kartalcık, Caner Kerimoğlu, Ankara: TDK.
- Urmançı, F. (2008). *Tatar Mifologiyesë Ėntsiklopëdik Süzlëk I*, Kazan: Megarif Neşriyatı.

- Urmançı, F. (2009). *Tatar Mifologiyesě Ėntsiklopědik Sūzlěk II*, Kazan: Megarif Neşriyatı.
- Urmançı, F. (2011). *Tatar Mifologiyesě Ėntsiklopědik Sūzlěk III*, Kazan: Megarif Neşriyatı.
- Urmançıyiv, F. (1984). *Gěroiçeskiy Epos Tatarskogo Naroda*, Kazan: Tatarskoyě Knijjioyě İzdatelstvo.
- Urmançıyiv, F. (1990). *Dastannarga Layık Zamana. Boringı Folklor hem Ėzergě Poėziya*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Urmançıyiv, F. (2001). “Halk Destanları/Halk Eposu”, *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nazım-Nesir)*, akt. Hayati Develi, C. 17, 238-333, Ankara: KB.
- Urmançıyiv, F. (2001). “Masallar/Ekiyatlar”, *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nazım-Nesir)*, akt. Hayati Develi, C. 17, 105-165, Ankara: KB.
- Urmançıyiv, F. (2001). “Efsane ve Menkıbeler/Rivayatlar hem Ligindalar”, *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nazım-Nesir)*, akt. Hayati Develi, C. 17, 193-237, Ankara: KB.
- Urmançıyiv, F. İ. - Minnullin, M. K. (2005). *Tatar Ėalık İcatı Hrestomatiya*, Kazan: Megarif Neşriyatı.
- Yardımcı, M. (1999). “Geleneksel Kültürümüzde ve Âşıkların Dilinde Sayılar”, *Türk Halkbilimi ve Edebiyat Araştırmaları*, 25-35, Ankara: Ürün.
- Yarmi, H. (1967). *Tatar Halkının Poetik İcatı*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Yeşildal, Ü. Y. (2015). *Er Töştük Destanı: İnceleme-Metin*, DKT, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Yıldırım, N. (2008). *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, İstanbul: Kabcacı.
- Yıldırım, R. Y. (2012). “Edigey Destanında Hayvanların Fonksiyonları”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C. 1, S. 1, 67-77.
- Yıldız, N. (2010). “Türk Destanlarında Kötü Huylu Devler”, *Milli Folklor*, Yıl 22, S. 87, 41-50.
- Yöndemli, F. (2006). *Hayat Ağacı, Ejder, Yılan*, İstanbul: Nüve Kültür Merkezi.
- Yusupov, F.Y. vd. (1990). *Gölbakça (Balalar Bakçaları Öçen Ėrestomatiya*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Yüksel, H. A. (1981a). “Türk Folklorunda Sayılar”, *Milli Kültür*, C. 3, S. 4, Eylül, 46-49, Ankara: KB Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı.
- Yüksel, H. A. (1981b). “Türk Folklorunda Yedi Sayısı”, *Milli Kültür*, C. 3, S. 5, Ekim, 48-50, Ankara: KB Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı.
- Yüksel, H. A. (1981c). “Türk Folklorunda Dokuz Sayısı”, *Milli Kültür*, C. 3, S. 6, Kasım, 32-34, Ankara: KB Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı.
- Zakirova, İ. G. (2003). *Bolgar Çorı Ėalık İcatı*, Kazan: Fikër.

- Zaripova Çetin, Ç. (2004). “Tatar Türklerinin Mevsimlerle İlgili Gelenekleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 153, Kasım-Aralık, 123-143.
- Zaripova Çetin, Ç. (2005). “Tatar Türklerinin Düğün Geleneği”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. 2, S. 3, Eylül, 32-119.
- Zaripova Çetin, Ç. (2007a). “Tatar Türklerinde Mitolojik Varlıklarla İlgili Mitler ve İnanışlar (İyeler ve Yaratıklar)”, *Bilig*, S. 43, Güz, 1-32.
- Zaripova Çetin, Ç. (2007b). “Tatar Halk Destanı İdegey’de Geçiş Dönemleri”, *Karadeniz Araştırmaları*, S. 15, Güz, 125-147.
- Zaripova Çetin, Ç. (2008). “Tatar Türklerinde Cenaze Merasimleri”, *Çukurova Üniversitesi SBE Dergisi*, 155-168.
- Zaripova Çetin, Ç. (2009a). “Tatar Folklor ve Halk Edebiyatında Kayın Ağacı”, *Turkish Studies*, 4/3: 583-601.
- Zaripova Çetin, Ç. (2009b). *Tatar Türklerinin Gelenekleri ve Görenekleri*, Ankara: Karadeniz Dergisi.
- Zaripova Çetin, Ç. (2009c). “Tatar Halk Destanlarında Hediye Çeşitleri”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 25, 183-193.
- Zekiyev, M. (2007). *Türklerin ve Tatarların Kökeni*, İstanbul: Selenge.